

B O U W M A N
L A M M E R S
VAN DE MORTEL
»»» onderwijsadviseurs »»»

Kijk eens goed,
helpt niet

LNT Lezen in het (speciaal) basisonderwijs 19 januari 2023

Kader

Terugblikkend op de evaluatie van de inhaalprogramma's stellen de onderzoekers vast dat onderwijsprofessionals kennis nodig hebben over waarom en hoe je interventies uitvoert, passend bij de specifieke uitdagingen en de eigen context.

Bij veel po- en vo-scholen bleken die kennis en capaciteit onvoldoende aanwezig

Uit: Inhaalprogramma's in po, vo en mbo hebben bijgedragen aan verkleinen achterstanden.
(NRO, nov 22.)

Kader

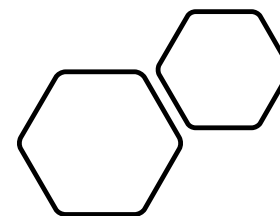
Leesvaardigheid in zowel bo
als sbo gedaald ten opzichte
van 10 jaar geleden

Differentiatie wordt toegepast
naar niveau en naar tempo

*Peil.Leesvaardigheid
december 2022*

*Subgroep instructie werkt
als de lezer centraal staat*

Werken in subgroepen – lezen

- Een vaak toegepaste werkwijze
 - Homogeen naar niveau groeperen op basis van toets scores
 - Lln krijgen teksten op verschillend niveau met dezelfde aanpak
 - Het voelt als differentiatie
-
- De aansluiting op de leerbehoefte wordt niet bereikt
 - Andere factoren die van belang zijn voor de leesontwikkeling komen onvoldoende aan de orde
 - Er is geen wetenschappelijk bewijs voor de effectiviteit van het werken in subgroepen op basis van niveau indeling

Tim

Welke middelen leiden tot het gewenste resultaat?

Een subgroepindeling op basis van vaardigheidsniveau alleen
leidt niet tot de gewenste effecten.
Het is imitatie differentiatie

Niet het lezen, maar de lezer moet centraal staan.

- Aansluiten op specifieke leerbehoeften
- Passende aanpak afgestemd op de lezer
- Gerichte feedback

niveau -> leerbehoeften

1. Observatie, gesprek en toetsing
2. Doelgerichtheid
3. Aanbod
4. Helpende feedback

1. Observatie - gesprek – toetsing

Leesverslag (Running Record)*

- Legt de focus op het achterhalen van de leesidentiteit.
- Zicht op oorzaken leesvertraging: observatie, gesprek en toetsing.
- Geeft richting aan keuzes die gemaakt moeten worden.
- Vraagt om een flexibele inzet.

* *website/bronnen-lit.liijst -> codeblad*

De leerkracht leert van de leerlingen als lezers

- zicht op vaardigheden
- zicht op strategisch leesgedrag zoals grammaticale steun, zelfcorrectie en leesbegrip
- informatie over de leerling als lezer: de leesidentiteit
- de monitoring van de (individuele) voortgang van de leesontwikkeling
- zicht op de groei, de verworvenheden en op andere belemmerende of stimulerende aspecten
- informatie waarmee de instructie en de differentiatie kan worden ingericht
- evaluatie van het aanbod waarvan gebruik wordt gemaakt

2. Doelgerichtheid

*“Deze leerlingen
hebben de E5
nog niet
gehaald”...*

t dobbelleesspel. Wie heeft als eerste alle woorden gelezen?

Doel
aangeven

					
box	cel	club	succes	sorry	liniaal
fax	cijfer	cola	accent	pony	speciaal
taxi	citroen	cursus	accijns	hobby	sociaal
extra	cement	crossfiets	accepteren	trendy	geniaal
triplex	centrum	camera	stick	baby	materiaal
relax	centraal	cocon	sticker	party	filiaal
luxe	cirkel	correct	jack	type	baviaan
textiel	recept	computer	vissticks	dynamo	liaan
extreem	december	collega	cockpit	labyrint	Italiaan

*“Pak allemaal
de bladzijde
met de
dobbelstenen”*

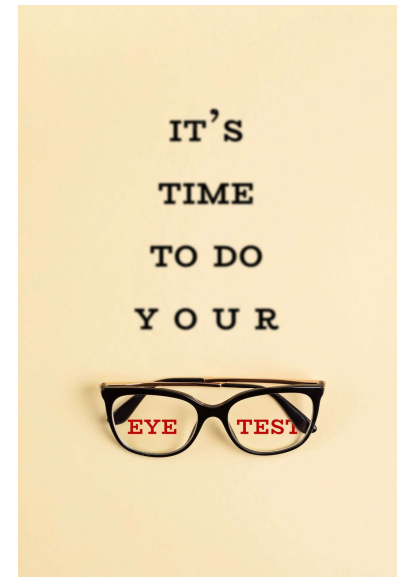
3. Aanbod - tekst

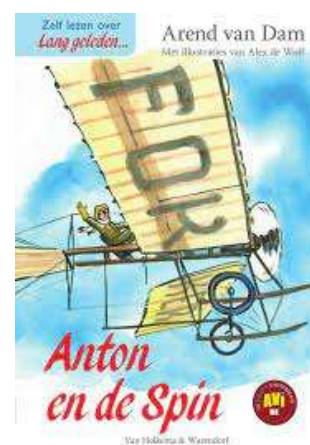
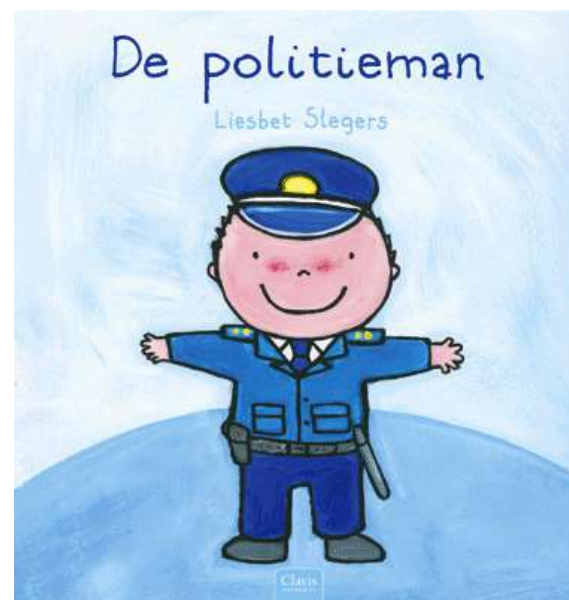
- Focus ook op de tekst om af te stemmen op leerbehoefte
 - Met het geselecteerde aanbod als middel wordt doelgericht aan de leerbehoeften gewerkt
 - Wederkerige relatie
leesvaardigheid < - > kennis van de wereld
-

Wat? Tekstselectie

- Teksten die aansluiten op leerbehoeften
- Teksten die breed laten toepassen wat geleerd is
- Teksten die afstemmen op de interesse
- **Intertekstualiteit** => verbindingen tussen teksten optimaliseren:
genre – tekststructuur – interesse in het onderwerp, kennis
opbouwen - betrokkenheid op het lezen vergroten

© Rijksonderwijsadvies 2023

wat je soms ziet op je mes

soms, als je net een hap neemt
en je ziet een vlieg naast je bord,
dan denk je:
'hee, die vlieg rust hier uit.
moet je zien wat hij doet!
hij poetst zijn kop,
hij krabt aan zijn rug:
knap (voor een vlieg)!
en hij kijkt zo lief...
hij mag best op mijn mes,
ik was het straks wel af.'

maar soms denk je:
'bah, een vlieg!
kijk wat hij doet,
hij loopt op mijn brood!
net zat hij op een drol,
nu likt hij aan mijn kaas,
straks poept hij ook nog.
hij moet weg!'
je pakt een krant
of je hand,
je sluipt,
je slaat en...

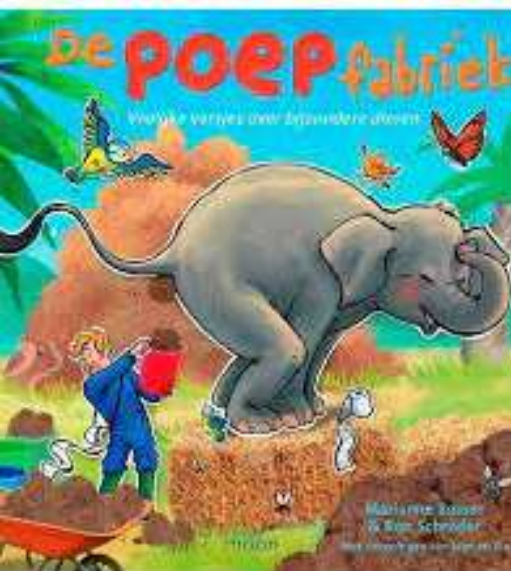
je mist!!!!
hoe kan dat nou?
je bent toch het snelst van de klas?

maar wat je **niet** ziet,
is wat die vlieg ziet.
die ziet wel vier keer zo snel als een mens!

dus als jij mept, denkt hij:
'hee, daar komt iets aan,
iets heel traags.
waar zal ik eens heen gaan?
links? rechts? toch links?
tijd zat!
en dan vliegt hij weg.

en jij mept daar
waar hij net nog was...

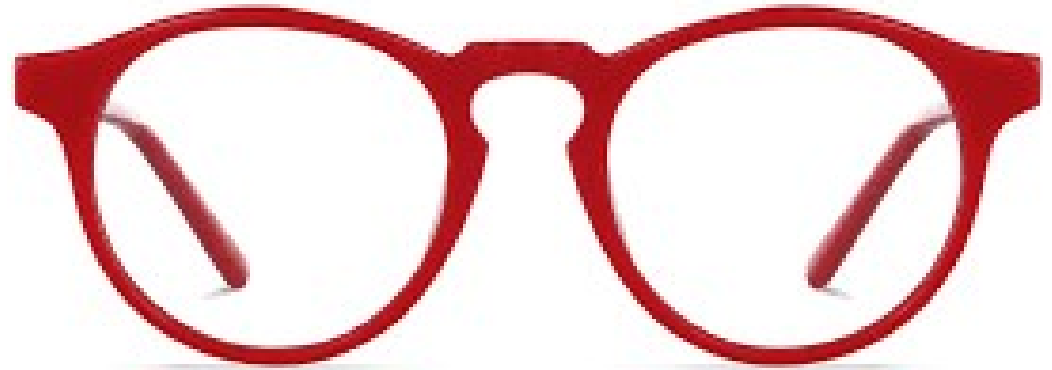
‘Genre-benders’

- Informatieve poezie
- Poezie week ☺
- Intertekstualiteit

Reactie op de leesprestaties
volgens enkele principes:

- Inhoudelijk altijd in relatie tot doel van de leessessie
- Geen pedagogische dikke duim
- Praktisch: aantekeningen maken op een plakpapiertje -> helpt om feedback kort en bondig te houden
- Feedback tijdens de sessie
- Leesgesprek feedback periodiek: overview, wat is bereikt, hoe zijn ze gegroeid? Inzet en geloof in eigen kunnen laat vaardigheden ontwikkelen en verbeteren

Feedback: lerende leeshulp

“Kijk eens goed”, helpt niet

Woord identificatie	“Kijk naar het woord”*
	“Zing/zoem de letters van het woord”
	“Deze letter klinkt als...”
	“Maak stukjes van het woord”*
Monitoren van begrip en herstelstrategieën	“Stop eens....Klinkt het woord goed? Zeggen we dit zo? *
	Geen aanwijzingen...je wacht...
	“Je merkte dat er iets niet klopte en je hebt het opnieuw gelezen en jezelf verbeterd. Goede lezers doen dat”.*
	“Lees dat nog eens”.
Kennissen van woorden en strategieën	“Denk aan de betekenis van dit woord”
	“Kun je achter de betekenis komen van het woord?”*
	“Wat als je het woord in stukjes breekt?”

Tot slot...aanbevelingen

De resultaten van observaties, gesprekken en toetsing worden gebruikt om subgroepen te formeren

De informatie uit het leesverslag en de aanpak/aanbod sluiten naadloos op elkaar aan

Het aanbod is bekend: inhoudelijk, leestechniek en tekstbegrip. Aanwijzingen zijn voorbereid.

Expliciete en helpende leeshulp zijn voorbereid eventueel met behulp van zinsframes

Als we weten wat werkt,
waarom doen we het dan níet?

Allington International Literacy Association 2011

**B O U W M A N
L A M M E R S
VAN DE MORTEL**
»» onderwijsadviseurs »»

- Karin van de Mortel Onderwijsadvies
- 0629044614
- k.vandemortel@onderwijsadviseurs.com
- www.onderwijsadviseurs.com